

El *Joker*, entre trauma, ètica i política: del còmic al cinema

- Taller de recerca (24 febrer 2021)
- Universitat Pompeu Fabra (zoom) –

Call for abstracts:

Aquest taller de recerca té com a finalitat analitzar el context cultural-polític i l'evolució de la figura del Joker en còmic i cinema. En particular, abordarà la figura del Joker des de *The Dark Knight Returns* (1986), de Frank Miller, i *Broma assassina* (1998), d'Alan Moore i Brian Bolland, fins a *The Dark Knight* (2008), de Christopher Nolan, i *Joker* (2019), de Todd Phillips. El taller situarà aquest debat en un context cultural i literari més ampli per abordar l'evolució de la figura del Joker en el marc de la cultura occidental.

El taller combina disciplines com la psicologia, els estudis de cine, la filosofia política i estudis culturals per parar atenció a les diferents dimensions de la figura tragicòmica del Joker com a resposta a contextos sociopolítics específics i la relació intrincada entre ells. En primer lloc, hi ha una dimensió psicològica: tant el Joker com Batman van patir traumes que expressen de diferents maneres mitjançant accions darrere de la màscara. D'altra banda, des d'una perspectiva filosòfic-antropològica, el Joker es caracteritza de vegades per un impuls més dionisiac que merament negatiu, que el converteix en un agent del caos i el gaudi subjacent, arrelat en la psique o la naturalesa humana.

En segon lloc, hi ha la dimensió ètica de la relació complexa entre el bé i el mal, la veritat i la mentida, que es resisteix a una interpretació maniquea. En tercer lloc, hi ha una dimensió sociopolítica ben diferenciada que inclou qüestions tan diverses com la corrupció, el capitalisme, l'anarquia, l'estat social, el populisme, la democràcia, el vot i el terrorisme. Finalment, cal referir-se als mitjans de comunicació, ja que el Joker els utilitza al màxim mitjançant els mecanismes de la "societat de l'espectacle" (G. Debord).

El taller explora els temes següents (la llista és parcial):

- Representacions del trauma (el Joker i Batman).
- La fenomenologia del bé i del mal i l'evolució del Joker: maniqueisme o complexitat moral?
- Una ètica i una estètica de l'ambivalència?

- El còmic, el grotesc i el tràgic en la figura del Joker
- Humor, context polític i crítica sociopolítica.
- El Joker i els mitjans de comunicació de masses.
- La ideologia capitalista, el Joker i Batman.
- L'autoria cinematogràfica (Nolan, Burton, Phillips, etc.) i la importància del Joker.
- Els còmics d'autor i la significació del Joker.
- La desconstrucció del paper de gènere en relació amb el duo Batman/Joker
- La importància de la presència i l'absència de la figura del Joker a la trilogia de Nolan.
- Estètica i política de la representació del Joker.
- L'impacte del còmic al cinema entorn de la figura del Joker.
- El Joker de Tim Burton i la crítica econòmic-política.
- La trilogia Batman de Nolan: un guió neo-conservador?
- Joker de T. Phillips (2019): anarquista, conservador, progressista o populista?

Participants:

Xavier Perez (CINEMA, UPF)

Ivan Pintor (CINEMA, UPF)

Ana Aitana Fernandez Romero (CINEMA, UPF)

Manuel Garin (CINEMA, UPF)

Luigi Frezza (Univ. de Salerno)

Marta Lopera Marmol (UPF, CAS, Communication Advertisement & Society)

Manuel Jimenez Morales (CINEMA, UPF)

Alan Salvado Romero (CINEMA, UPF)

Camil Ungureanu (GRTP & IUC)

Organizers:

Camil Ungureanu (camil.ungureanu@upf.edu)

Francesc Xavier Perez (xavier.perez@upf.edu)

Ivan Pintor (ivan.pintor@upf.edu)

Research Group in Political Theory (UPF)

CINEMA Group (UPF)

Institut de Cultura (UPF)

Abstracts: 24 gener 2021 (300-350 words + a 3-line bionote)

Camil Ungureanu (camil.ungureanu@upf.edu); Francesc Xavier Perez (xavier.perez@upf.edu); Ivan Pintor (ivan.pintor@upf.edu)

Languages: English, Spanish, Catalan

El Joker, entre trauma, ética y política: del cómic al cine

- Taller de investigación (24 febrero 2021)
- Universitat Pompeu Fabra (zoom)

Call for abstracts

Este taller de investigación tiene como finalidad analizar el contexto cultural-político y la evolución de la figura del Joker en cómic y cine. En particular, abordará la figura del Joker desde *The Dark Knight Returns* (1986), de Frank Miller, y *Broma asesina* (1988), de Alan Moore i Brian Bolland, hasta *The Dark Knight* (2008), de Christopher Nolan, y *Joker* (2019), de Todd Phillips. El taller situará este debate en un contexto cultural y literario más amplio para hablar de la evolución de la figura del Joker en el marco de la cultura occidental.

El taller combina disciplinas como psicología, estudios cinematográficos, filosofía política, y tiene como objetivo prestar atención a las diferentes dimensiones de la figura tragicómica del Joker como respuesta a contextos sociopolíticos específicos y a la relación intrincada entre ellos. En primer lugar, hay una dimensión psicológica: tanto el Joker como Batman sufrieron traumas que se expresan de diferentes maneras mediante acciones detrás de la máscara. Por otro lado, desde una perspectiva filosófico-antropológica, el Joker se caracteriza a veces por un impulso más dionisiaco que meramente negativo, que lo convierte en un agente del caos y del goce subyacente, arraigado en la psique o la naturaleza humana.

En segundo lugar, existe la dimensión ética de la relación compleja entre el bien y el mal, la verdad y la mentira, que se resiste a una interpretación maniquea. En tercer lugar, hay una dimensión sociopolítica muy diferenciada que incluye cuestiones tan diversas como la corrupción, la anarquía, el estado social, el populismo, la democracia, el voto y el terrorismo. Finalmente, hay que referirse a los medios de comunicación, puesto que el Joker los utiliza al máximo mediante los mecanismos de la “sociedad del espectáculo” (G. Debord).

El taller explora los temas siguientes (la lista es parcial):

- Representaciones del trauma (el Joker y Batman).
- La fenomenología del bien y del mal y la evolución del Joker: ¿maniqueísmo o complejidad moral?
- ¿Una ética y una estética de la ambivalencia?
- Lo cómico, lo grotesco y lo trágico en la figura del Joker
- Humor, contexto político y crítica sociopolítica.
- El Joker y los medios de comunicación de masas.
- La ideología capitalista, el Joker y Batman.
- La autoría cinematográfica (Nolan, Burton, Phillips, etc.) y la importancia del Joker.
- Los cómics de autor y la significación del Joker.
- La deconstrucción del papel de género en relación con el dúo Batman/Joker
- La importancia de la presencia y la ausencia de la figura del Joker en la trilogía de Nolan.
- Estética y política de la representación del Joker.
- El impacto del cómic en el cine en torno a la figura del Joker.
- El Joker de Tim Burton y la crítica económico-política.
- La trilogía *Batman* de Nolan: un guion neo-conservador?
- *Joker* de T. Phillips (2019): ¿anarquista, conservador, progresista o populista?

The Joker between trauma and political rebellion: from comics to cinema

- workshop (24 february 2021) –
Universitat Pompeu Fabra (by zoom)

Call for abstracts

This exploratory workshop has the purpose of looking into the cultural-political context and the evolution of the figure of Joker in comics and cinema. In particular, it will look into the shifting significance of the Joker from Frank Miller's *The Dark Knight Returns* (1986) and Alan Moore's and Brian Bolland's *Killing Joke* (1998) to Christopher Nolan's *The Dark Knight* (2008) and Todd Phillips *Joker* (2019). The workshop will situate this debate in a broader *cultural-literary context* of the evolution of the figure of the joker in Western culture.

This workshop will combine different disciplines (psychology, political theory, film studies, cultural studies) so as to investigate the *different dimensions* of the figure of the tragic-and-comic Joker as an answer to specific socio-political contexts. First, there is a *psychological* dimension of the figure of the Joker: in effect, both the Joker and the Batman suffered traumas that they express in different ways through behind-the-mask actions and counter-actions. Moreover, from a *philosophical-anthropological* perspective, the Joker appears to personify at times a thanatoid or radically negative drive – he acts as an “agent of chaos” - rooted in the human psyche or nature. Second, there is the duo Joker/Batman incarnates an *ethical* dimension of the complex relation between good and evil, truth-telling, and lying, and which is irreducible to a mere Manichean interpretation. Third, there is a *massmedia* dimension of the comics and films under analysis, as the Joker makes full use of the mass media using the mechanisms of the “society of the spectacle” (G. Debord). Finally, there is a distinctly *social-political* dimension of the figure of the Joker which involves issues as diverse as corruption, anarchy, the social state, populism, democracy, voting, and terrorism.

The taller will explore the following themes and questions (the list is partial):

- Representations of trauma (the Joker/Batman).
- The phenomenology of good and evil and the evolution of the Joker: Manicheism or moral complexity?
- Transformations and echoes of the long-term evolution of the figure of the joker in contemporary pop culture.
- Ethics and aesthetics of ambivalence? The comic, grotesque, and tragic in the figure of the Joker.
- The dialectic of the comic and the tragic, of lie and truth in the evolution of the figure of the Joker.
- Joker, political context, and socio-political critique.
- Joker and the question of mass-media.
- Capitalist ideology, the Joker, and the Batman.
- Auteur cinema (Nolan, Burton, etc.) and the significance of the Joker.
- Auteur comics (e.g., Frank Miller, Alan Moore, Brian Azzarello, Dennis O'Neill, Grant Morrison, Chuck Dixon Scott Snyder) and the changing significance of the Joker

- Deconstructive readings of the secondary/marginal role of women in the Joker.
- The significance of the presence and absence of the figure of the Joker in Nolan's Batman trilogy.
- Aesthetics and politics in representing the Joker.
- The impact of comics on cinema around the figure of the Joker.
- Tim Burton's Joker and the economic-political critique.
- Christopher Nolan's Batman trilogy – a neoconservative script?
- Todd Phillips' *Joker* (2019) – anarchist, conservative, progressive, or populist?